NOTE ETIMOLOGICE ŞI LEXICALE ISTROROMÂNE

VASILE FRĂŢILĂ

Pornind de la unele culegeri de texte dialectale, ca şi de la unele lucrări lexicografice (dicţionare, glosare) sau atlase (ALI, ALIr, ALR), autorul discută câţiva termeni istroromâni necunoscuţi până de curând sau rămaşi fără etimologie.

BUCURÅZNA, adj. f. 'bucuroasă' < adj. *bucuroasă* (< *bucur*, cuvânt de origine autohtonă, + suf. *-os*, fem. *-oasă*) + suf. cr. *-(a)n, -na*, înregistrat de Petrovici–Neiescu în anchetele efectuate la Jeiăn, în contextul: *Fost-a bucurå̆zna* = a fost bucuroasă, este o probă indirectă că şi în istroromână (sau cel puţin la Jeiăn) a existat cândva adj. *bucuros* (< *bucur*, cuvânt de origine autohtonă + suf. *-os*), de la care, cu ajutorul sufixului de origine croată *-(a)n*, *-na*, *-no*, s-au obţinut formele **bucurosan*, **bucuroasna*, **bucurosno*. Forma cu *-z-* în locul lui *-s-*: **bucuroasna* [în transcrierea lui Neiescu 2011: 161: *bucurå̆zna*], se explică prin asimilarea lui *s* faţă de sonanta nazală *n* (cf. rom. *lesne* alături de *lezne*, *plesni* alături de *plezni*, *trăsni* alături de *trăzni*, *trăsnet* faţă de *trăznet*) şi a fostului diftong din rom. com. *oa*, redat de Neiescu prin *å*. Prin urmare, adj. *bucur* 'frumos' trebuie scos din lista termenilor autohtoni dispăruţi fără urmă în istroromână, listă întocmită de Frăţilă (vezi Frăţilă–Bărdăşan 2010: 407).

CORP 'osnova drvenoga pluga; baza plugului de lemn; it. ceppo dell aratro di legno', înregistrat de Filipi, ALIr 938, de la Noselo şi Suşnievi̯a în sintagma *corpu de plug* însemnând 'baza de lemn a plugului, trupiţă', pare a fi un calc după cr. *telína*, 'idem' (< *telo* 'corp, trup' + suf. augm. *-ina*). *Telina*, pl. *teline* (de plug) a fost înregistrat în toate celelalte localităţi istroromâne de sud: Jesenovic (Sucodru), Letai, Bârdo, Şcabici, Tercovţi, Zancovţi, Miheli şi Costărcean. La Jeiăn pentru aceeaşi noţiune s-a răspuns: *o grebéni̯a*, pl. *do grebéni̯e* (< cf. v. sl. *grebenъ* 'regiune a corpului unor animale mari între gât şi spinare; coamă a unui munte') iar în nota 347 de la subsol se adaugă o *zadɨrgavka*, pl. do *zadɨrg**a**vke* cu sensul 'lanţul care se ataşează la plug', it. 'la catena che viene ficcata nell' aratro'.

Interesant este că Filipi nu ne oferă corespondentul/ corespondentele din graiurile čakaviene din Bărgud şi Čepić. Cf. şi dr. *trupiţă* 'idem', pe care cele mai multe dintre dicţionarele noastre (TDRG, CADE, DEX, Ciorănescu, DLR) îl consideră un împrumut din scr. *trupica* 'butuc, buturugă', iar altele (Scriban, MDA), format în interiorul limbii române din *trup* (< v. sl. *trupъ*) + suf. *-iţă*.

Întrebarea care se pune este: Ce origine are *corp* în sintagma ir. *corpu de plug*? Este el un urmaş al lat. *corpus* sau un împrumut din it. *corpo*? Originea

FD, XXXII, Bucureşti, 2013, p. 185–191

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)

latinească a lui *corp* în dacoromână este, în general, contestată, deşi acesta cuprinde o arie compactă în Banat, în Muntenia, mai ales în zona montană şi un punct în Transilvania (vezi ALR I, vol I, h.1), iar în alte 16 puncte, situate în Oltenia, Banat, Crişana, Transilvania şi Moldova de vest, se găseşte alături de *trup* (Puşcariu 1940: 197, Felecan 2005: 14,). Luând în considerare faptul că şi alte cuvinte din câmpul semasiologic al termenilor referitori la corpul omenesc, moştenite din latină sau din substrat, când au dublete de alte origini (cf. *burtă* / *pântece* / *foale* / *vintre*; *gât* / *grumaz* / *guşă*; *gleznă* / *încheietură* / *nod* / *oul piciorului* etc.) ocupă, în general, arii ce cuprind Banatul, Crişana, vestul şi nordul Transilvaniei, zone considerate de specialişti mai conservatoare, ocurența lui *corp* în această zonă ar fi o dovadă că termenul în accepțiunea anatomică este moştenit, inițial cu o arie de răspândire mai mare, care cu timpul s-a redus în favoarea lui *trup*, răspândit prin scrierile religioase (Felecan, *lucr. cit.*, p. 14–15). Sextil Puşcariu (*op. cit.*, p. 197) afirma că *trup*, chiar dacă la noi e vechi, 'n-a izbutit încă să alunge cu desăvârşire pe *corp*, iar P. Papahagi a arătat că *corp* este popular şi în dialectul meglenoromân (unde de obicei se zice *snagă*)' (Puşcariu *op. cit.*, p. 197).

Nu dispunem de atestări ale termenului *corp* în istroromână care să depună mărturie că acesta ar proveni din it. *corpo*. De altfel, pentru *trupiță* în it. se spune *ceppo dell' aratro*.

În privința cuvântului rom. *corp*, Sala 1998: 44, face următoarea precizare: „Înainte de a trece la prezentarea termenilor pentru părțile corpului omenesc, remarcăm cuvântul *corp*, care după unele păreri ar continua lat. *corpus* [în aromână unde el există a fost înregisrat de Gustav Weigand în *Olympo Walachen*, în 1888 – *n.n.V.F.*] este cu siguranță moştenit din latină, continuând „nu există dovezi contra moştenirii din latină în dacoromână; el este astfel transmis tuturor limbilor romanice". Prin urmare, s-ar părea că lat. *corpus* este astăzi continuat în toate cele patru dialecte, concurat însă de alți „oaspeți" ca *trup* (< v. sl.), pătruns şi în aromână şi în meglenoromână (*trup*) sau *telina* (< cr. *telina*), *jivot* (< cr. *život*), *pås* (< cr. *pâs*) (vezi Filipi, ALIr 275 şi 282) în istroromână.

CUR din sintagma *curu de pâre*, înregistrată de Emil Petrovici şi Petru Neiescu în anchetele efectuate la Jeiăn şi Suşnievița, glosată de Neiescu 2011: 333, prin 'ultimul colț al pâinii' nu credem că ar avea a face ceva cu *cur* 'partea din spate a corpului omenesc şi a animalelor' (< lat. *culus*), cum susține lingvistul clujean în lucrarea citată, ci că acesta ar fi un omonim provenit din cr. *kȕr* de origine protoslavă însemnând 'cocoş', pl. *kuri* 'pui' şi 'găini'. Cuvântul croat, după cum susține Skok II 240, este scos din uzul limbii literare şi al celei cotidiene din cauza faptului că derivatul diminutival în *-ьc*: *kurȁc*, gen. *kurca* a căpătat sensul de 'penis'. Diminutivul în *-ьk*: *kurak*, gen. *-rka*, uzual în jurul Dubrovnicului, are sensul metaforic de 'ştiulete (de porumb)', după cum şi diminutivul în *-elj*: *kurelj* a dobândit sensul de 'porumb' (plantă). Sensul primar este păstrat încă în *kȕrica* (în zona litoralului, cr. Primorje), unde primeşte sensurile: 1. 'găină tânără', 'puică', 2. plantă cyclamen europaeum, iar *kȕrić*, tot în zona litoralului ajunge să însemne 'pui de genul masculin', *kure*, gen. *-eta* 'pui'.

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)

De la ir. *cur* ‘pui’, cu ajutorul suf. diminutival *-ić* a rezultat derivatul *curiĉ* ‘puişor’ în sintagma *curiĉu de păre*, glosat de Neiescu, *op. cit*., p. 335 tot prin ‘ultimul colţ al pâinii’. (Ir. *curiĉ* ‘puişor’ ar putea proveni şi direct din cr. *kurić* ‘idem’). Probabil că sensul sintagmelor ir. *curu de pâre* şi *curiĉu de pâre*, mai potrivit, în româneşte ar putea fi redat prin *scursură* ‘bucata de aluat din pâinea crăpată coaptă care se coace puţin mai târziu’ (DLR, t. X, partea a 2-a, p. 538), sinonim cu *răsunoi* (regional) ‘parte de la marginea unei pâini formată din aluatul scurs în timpul coacerii’ (DLR, t. IX, p. 157) < **răsuroi* (< *răsură* (< participiul *ras* + *-ură*) + suf. *-oi*) cu disimilarea *r–r* > *r–n*, şi cu termenul dialectal ardelenesc *donţ*, cu varianta *duţ*, ‘parte a pâinii crescută în afară de obicei rumenă şi cu coajă plăcută la gust, bucată de pâine ruptă din margine’, (< magh. *dúc*) (DLR, t. I, partea a 6-a, litera D, p. 1352).

Pentru evoluţia semantică a lui *pui* ‘pasăre de la ieşirea din ou până la maturitate’, p. gener. ‘orice animal de la naştere până la maturitate’ la *pui* (familiar, de obicei urmat de determinări introduse prin prepoziţia *de*) nume generic dat unor obiecte de dimensiuni reduse (sau considerate ca atare) cf. *pui de mămăligă*, *pui de pernă*, *pui de castraveţi* (DLR, t. VII, partea a 5-a, s. v. *pui*). Cf. şi *pui* ‘puiet de porumb’, ‘firul de porumb mai mic (crescut lângă unul mai mare) şi care se taie la prăşit’ (Frăţilă 2006: 266), care concordă într-un anumit fel cu evoluţia cr. *kür* ‘pui’ la ‘porumb’ (plantă). Interesant este că rom. *pui* ‘porumb’ a pătruns şi în graiul ceangăilor din Moldova (*puj*), unde primeşte şi sensul de ‘şură de coceni’ (vezi Dănilă 2005: 60). Pentru sensul al doilea al lui *puj* din graiul ceangăilor, cf. şi dr. regional *puiuc* ‘despărţitură a şurii în care se ţin uneltele’ (< *pui* + suf. *-uc*) (Frăţilă, *op. cit*., p. 267).

FL'ER, însemnând ‘zăbală, frâu’, *fl'eru* [s. a.], a fost notat din Jeiăn de Ugo Pellis (ALI, 6377: morso del cavallo) în sintagma : *fl'eru če l'i se pure-ŋ-gura*. Sensul de mai sus n-a fost notat până la Ugo Pellis de niciun cercetător. În ir. *fl'er*, ca în dr. *fier*, are sensul obişnuit de ‘element chimic, metal greu, de culoare cenuşie, maleabil’ şi se întrebuinţează în sintagme ca *a bâte fl'eru, tuţe fl'eru, fl'eru bâte, tuči fl'eru.* Tot ca în dr. şi în ir. *fl'er* este numele mai multor unelte, instrumente etc. sau părţi ale lor făcute din acest metal; cf. *vilele de fl'er* ‘furcile de fier’, *dinţi de fl'er*, *fl'eru de påsade* ‘cuţit de fier’ (Cantemir: 174), *prâliţa de fl'er* ‘ranga de fier’ (Morariu 55). Vezi alte exemple la Frăţilă–Bărdăşan 2010: 168. În ir. *fl'åre*, pl. lui *fl'er*, are sensul de ‘capcană de vânat’: *fl'årele ân če se cåţa pul'u şi lisiţa* (Jeiăn) ‘capac în care se prinde pasărea şi vulpea’; *fl'årele za lişiţa caţå* (Suşnievi̯ţa); *fl'årele za l’epuru caţå* (Costârcean). La Jeiăn *fl'årele* se întrebuinţează şi pentru ‘ciocan împreună cu nicovala’: *fl'årele cu če se cosa nacleptä* ‘fiarele cu care se bate coasa’ (Petrovici–Neiescu 202). Aşa după cum arată Petrovici-Neiescu, *lucr. cit*, p. 202, sensul de capcană a lui *fl'åre* în istroromână reprezintă un calc după cr. *žèleza* ‘idem’, formă de pl. a lui *žèlezo* ‘fier’.

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)

Demn de remarcat este faptul că ir. *fl'er* (< *fier*, cu intercalarea lui *l'* între labială şi iot, (< lat. *fĕrrum*) a pătruns şi în graiul din Lusssingrande: *fl'eru* (ALI 6377). *Fl'er* se alătură astfel puținelor exemple de termeni istroromâni intrați în dialectele čakaviene din Istria de nord şi centrală: cf. *žinžire* şi *timpla*, citați de Kovačec 1971: 197–198 (*dzindzira* 'gingie' se găseşte şi în dialectele istroromâne); *pücа* 'Mädchen; fetiță' cunoscut în Croația nord-occidentală: „La voce čac. istr. *pücа* 'membro virile' e evidamente mutuata dall' istrorum. *puțę* (dacorum. *puță* 'idem') di etimo molto discusso" citat de Luciano Rocchi, 1990: 288, vezi şi Skok III 88, s. v. *putana*.

MAČÚCA. Având semnificația dr. 'ciomag, bâtă', *mačúca* s. f. neînregistrat până acum de nicio lucrare dedicată dialectului istroromân, a fost notat de Ugo Pellis (ALI 5531: mazza) din Valdarsa (alias Susnievița) în sintagma *bătu ku-mačúca* 'bâtu (= bățu) cu măciucă'. Termenul istroromân se alătură dr. *măciucă*, ar. *măcĭucă* (< lat. **matteuca*, *-am* < *matta*), megl. *măcioc*, care se explică prin schimbare de gen şi de sufix (CDDE 1036).

NEVRĘ̈ME, s. f. 'furtună', înregistrat de Filipi ALIr 50 din toate localitățile istroromâne, este un derivat cu prefixul *ne-* de la *vręme* (< v. sl. *vrěme*); cf. şi cr. ikavian *nevrïme*, notat de acelaşi lingvist croat de la Bărgud şi Čepić. Pentru alte derivate ir. cu prefixul *ne-* vezi Frățilă 2011: 14.

RĂZĂNVEȚÅ, vb. I, tranz. 'a dezvăța, a dezobişnui', 'a înțărca, a dezvăța de supt', a fost înregistrat de Filipi, ALIr 411 din Jeián. Termenul este un derivat cu prefixul *răz-* (< sl. *raz-*) care l-a substituit pe *des-* (*dez-*) (< lat. *dis-*) + *ănveță* (< lat. **invitiare*). Dacă în alte cazuri *raz-* / *res-* s-a adăugat unor verbe în care *ân-* a fost înlăturat (cf. *rascl'ide* 'deschide' față de *ăncl'ide*, *resgl'eță* 'dezgheța' față de *ăngl'eță* < lat **inglaciare*) în *răzănveță*, prefixul *ăn-* (< lat *-in*) din *ănveță* s-a menținut.

STĂZA, STĂNZA, STANZĘ. *Stăza*, s. f., pl. *stăze* însemnând 'cărare (de la stână la izvor)' a fost notat de ALR II, vol. 2, h. 408. Aceeaşi formă de la Jeián este confirmată de Filipi, ALIr 1070. Acelaşi lingvist croat (ALIr 1070) a notat de la Suşnievița şi Noselo varianta *stănzę*, pl. *stănze*, iar *stănza*, pl. *stănze* din celelalte localități istroromâne (Letai, Bârdo, Şcabici, Tercovți, Zancovți, Miheli şi Costârcean) cu sensul 'cărare' (ALIr 1070). Cu acelaşi sens de 'cărare, potecă, drum îngust' *stănza* (transcris *stnza*), termenul a fost notat de la Bârdo (Bırščina) şi de Dianich 2010: 164, glosat în italiană 'sentiero'. La Zancovți *stănza* are şi sensul 'scurtătură' (ALIr 87). În sfârşit, la Zancovți şi Miheli, *stănza* primeşte sensul de 'cărare (în păr)', în it. 'scriminatura' (ALIr 170).

Ir. *stăza* este înrudit cu cr. *stàza* care provine din sl. com. şi protoslav. **stьga* 'potecă, cărare' cu palatalizarea lui *g* urmat de *i* semivocalic > **stьzja* > *stăza* (cf. vechea slavă bisericească, cr. *stьza*, rus. *stezja*) (Skok, III, 330, s. v. *stàza*). Forma *stănza* / *stănzę* este înrudită cu cr. *stagna* cunoscut şi ca toponim în Dalmația: *Stagnâ*, şi în Smokvica, Korčula: *Stàgna*, unde denumeşte o uliță foarte strâmtă.

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)

Cuvântul şi toponimele din sârbă şi croată sunt înrudite cu slov. *stegnè*, f., pl. însemnând ‘Triebweg für das Vieh’, pol. *Ściegno*, alături de *stegno* ‘Spur’, rus. *stógna* ‘uliță, stradă’. Toate acestea provin din protoslavul *stьgna*. Vocala *a* din cr. *stagna* provine din semivocala palatală (*ь*) (vezi Skok III, 324 s. v. *stagna*). Ir. *stănza* / *stănzę* presupune o metateză a grupului *gn* > *ng* şi palatalizarea lui *g* > *z*: **stenga* > *stenzja* > *stănza*.

TEACA. *Tę́aca* s. f. ‘teacă’, neînregistrat până acum de nicio lucrare dedicată istroromânei, a fost notat de Ugo Pellis (ALI 6278: fodero della spada) din Jeiăn, în sintagma *tę́aca-de-σabl'e* ‘teacă de (pentru) sabie’. Termenul istroromân se alătură dr. şi ar. *teacă* (< lat. *theca*), mărind împreună cu *măciucă* (vezi *supra*), numărul elementelor de origine latină moştenite de dialectul românesc sud-dunărean cu cei mai puțini vorbitori.

ABREVIERI

adj. = adjectiv
ar. = aromân(ă)
augm. = augmentativ
cf. = confer
cr. = croat(ă)
čac. čak. = čacavian
dr. = dacoromân(ă)
f. = feminin
h. = harta
ir. = istroromân(ă)
lat. = latin(ă)
lucr. cit. = lucrarea citată
megl. = meglenoromân(ă)
n. n. = nota noastră
p. = pagină
pl. = plural
p. gener. = prin generalizare
pol. = polonez(ă)
pref. = prefix
protos. = protoslav(ă)
rus = rusă, rusesc
s. = substantiv
scr. = sârbo-croat
sl. com. = slav comun
slov. = sloven
s. v. = *sub voce*
vol. = volum

SIGLE ŞI ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

ALI = *Atlante linguistico italiano*. Materialul din ALI strâns de Ugo Pellis nu l-am consultat direct, ci printr-o copie care se află la Institutul de Filologie Romanică al Universității din Udine, împreună cu întregul material strâns din Istria. Originalul se află la Torino, la Institutul Atlasului Lingvistic Italian.

ALR I = *Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj sub conducerea lui Sextil Puşcariu. Partea I de Sever Pop, vol. I, Cluj, 1938.

CADE = I.-A. Candrea, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească”* (*Dicționarul limbii române din trecut şi de astăzi*), partea I, Bucureşti, 1931.

Cantemir 1959 = Traian Cantemir, *Texte istroromâne*, Bucureşti, Editura Academiei.

CDDE = I.-A. Candrea şi Ovid Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine. (A-Putea)*, Bucureşti, Atelierele Grafice Socec, 1907–1914.

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)

Ciorănescu = Alexandru Ciorănescu, *Dicţionarul etimologic al limbii române* (ediție îngrijită şi traducere din limba spaniolă de Tudora Şandru Mehedinți şi Magdalena Popescu Marin), Bucureşti, Editura Saeculum, I. O., 2001.
Dănilă 2005 = Ioan Dănilă, *Limba română în graiul ceangăilor din Moldova*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică – R. A.
DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei, 1975; ed. a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
Dianich 2010 = Antonio Dianich, *Vocabolario istroromeno-italiano. La varietà istroromena di Briani (Bršćina)*, Pisa, Edizioni ETS.
DLR = *Dicţionarul limbii române*. Serie nouă, tomul VI–XIV, Bucureşti, Editura Academiei, 1965–2000.
Felecan, 2005 = Nicolae Felecan, *Terminologia corpului uman în limba română*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut.
Filipi ALIr = Goran Filipi, *Instrorumunjski lingvistički atlas. Atlasul lingvistic istroromân. Atlante lingvistico istroromeno*, Pula, Znanstvena udruga Mediteran, 2002.
Frățilă 2006 = Vasile Frățilă, *Graiul de pe Târnave. Texte şi glosar*, Blaj, Editura Astra.
Frățilă 2011 = Vasile Frățilă, *Formarea cuvintelor în dialectul istroromân* în „Fonetică şi dialectologie“, XXX, 2011, p. 5–20.
Frățilă–Bărdăşan 2010 = Vasile Frățilă, Gabriel Bărdăşan, *Dialectul istroromân. Straturi etimologice,* Partea I, Timişoara, Editura Universității de Vest.
Kovačec 1971 = August Kovačec, *Descrierea istroromânei actuale*, Bucureşti, Editura Academiei.
MDA = *Micul dicţionar academic*, I–IV, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001–2003.
Morariu 1928 = Leca Morariu, *Lu fraţi noştri. Libru lu rumeri din Iatrie. Cartea românilor din Istria. Il libro degli rumeni Istriani*, Suceava, Editura Revistei „Făt Frumos”.
Neiescu 2011 = Petru Neiescu, *Dicţionarul dialectului istroromân*, vol. I, *A–C*, Bucureşti, Editura Academiei Române.
Petrovici–Neiescu = E. Petrovici şi P. Neiescu, *Persistența insulelor lingvistice. Constatări făcute cu prilejul unor noi anchete dialectale la istroromâni, meglenoromâni şi aromâni*, în „Cercetări de lingvistică”, IX, 1964, nr. 2, p. 187–214.
Puşcariu 1940 = Sextil Puşcariu, *Limba română* I, *Privire generală*, Bucureşti, Fundația pentru Literatură şi Artă „Regele Carol”.
Rocchi 1990 = Luciano Rocchi, *Latinismi e romanismi nelle lingue slave meridionali*, Udine.
Sala 1998 = Marius Sala, *De la latină la română*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.
Saramandu 2012 = Nicolae Saramandu (coordonator), Marilena Tiugan, Irina Floarea, Alina Celac, *Dicționar meglenoromân. Litera C*, În „Fonetică şi dialectologie”, XXXI, 2012, p. 79–196.
Scriban 1939 = August Scriban, *Dicţionarul limbii româneşti*, Iaşi, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”.
Skok = Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, vol. I–IV, Zagreb, Iugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1971–1974.
TDRG = Dr. H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, I–III, Bukarest, Staatsdruckerei, I: 1903; II: 1911; III: 1924.

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)

LEXIKALISCHE UND ETYMOLOGISCHE ISTRORUMÄNISCHE ANMERKUNGEN

(ZUSAMMENFASSUNG)

Von einigen dialektalen Textsammlungen sowie von einigen lexikografischen Arbeiten (Wörterbücher, Glossare) oder Atlanten (ALI, ALIr, ALR) ausgehend, untersucht der Autor einige bis unlängst unbekannte oder ahne Etymologie gebliebene istrorumänische Termini.

Diese sind in alphabetischer Reihenfolge: *bucuråzna*, f. Adj. ʻfroh' < urrum. Adj. **bucuroasă* (< *bucur*, ein Wort trako-dakischen Ursprungs, erhalten im PN *Bucur* ʻschön'; vgl. alb. *bukur* ʻschön; (veraltet) zufrieden, angenehm' + Suffix *-os*, f. *-oasă*) + kr. Suffix *-(a)n*, f. *-na*; *corp* in der Syntagma *corpu de plug* ʻPflugkörper' (< lat. *corpus*, it. *corpo*?) welches eine Lehnübersetzung nach kr. *telina* ʻidem' (< *telo* ʻKörper, Leib' + augmentatives Suffix *-ina*) zu sein scheint; *cur* (Homonym des lat. Nachfolgers *culus*), in *curu de pâre*, ʻTeigstück aus dem gebackenen aufgeplatzten Brot, das ein bisschen später gar wird' (< kr. *kfr* ʻHahn', Pl. *kuri* ʻKücken' und ʻHühner'); *f×er* ʻGebiß, Zaum' (< lat. *fĕrrum*), das in dieser Form auch in die Mundart von Lussingrande eingegangen ist; *mačúca* ʻKnüppel, Keule' (< lat. *matteuca*), bisher bloß im Dr. und Ar. bekant (megl. *măcioc* durch Genus- und Suffixwechsel); *nevr¨me* ʻSturm' (< Präfix *ne-* + *vrµme* aus dem Altsl. *vrěme*; vgl. lit. kr. *nevrijeme* und dial. kr. *nevrpme* ʻidem'); *răzănveţå* ʻverlernen, abgewöhnen' (< Präfix *răz-*, slavischen Ursprungs, welches *des-* (*-dez*) (< lat. *dis-*) abgelöst hat + *ănveţå* (< lat. **invitiare*); *stăza*, *stănza*, *stanzµ* ʻPfad (von der Sennhütte zur Quelle); vgl. dafür skr. *staza*, ursl. **stьgna* > **stenzja* > *stănza*; *t÷aca* ʻSchwertscheide' in der Syntagma *t÷aca-de-σab:e* ʻScheide für das Schwert' (< lat. *theca*), ein Terminus, der bischer nur im Dr. und Ar. bekannt war.

Universitatea de Vest din Timişoara

BDD-A15341 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:58:25 UTC)